

Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta Lapin hyvinvointialueella vuonna 2022

Lapin aluehallintovirasto on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 30 §:n 2 momentin mukaisesti laatinut selvityksen sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta Lapin hyvinvointialueella.

Aluehallintovirasto on hyödyntänyt vuoden 2022 aikana ja vuoden 2023 alussa monipuolisesti syntyneitä määrällistä ja laadullista aineistoa erilaisissa jälkikäteisen, suunnitelmallisen ja ennakoivan valvonnan ja niihin liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tehtävissä. Valvontaviranomaiset saavat paljon signaaleja asiakas- ja potilasturvallisuuden haasteista, vaikka asiassa ei ole aloitettu varsinaista valvontaa.

Havaintojen raportoinnissa aluehallintovirasto on keskittynyt tärkeimpiin asiakokonaisuuksiin.

Palvelujen laatu

Lapissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu oli aiemmin suurelta osin pienillä kunnilla ja kuntayhtymillä, mikä lisäsi palvelujärjestelmän haavoittuvuutta ja heikensi yhdenvertaisuuden toteutumista. Nyt järjestämisvastuu on yhdellä hyvinvointialueella. Lapin hyvinvointialueella on laajalti ulkoistettu perusterveydenhuolto viidessä kunnassa ja kaupungissa sekä somaattinen erikoissairaanhoidto toisessa alueen sairaalassa. Tämä on haaste alueen oman palvelutuotannon riittävyydelle sekä palveluiden ohjaamiselle ja omavalvonnalle.

Hyvinvointialueen aloittaessa johtamisen ja tehtävien organisointi oli osittain kesken. Tähän liittyen asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien toteutuminen heikentyi, sillä etenkin muistutuksiin vastaamisessa on ollut viiveitä ja epäselvyyksiä. Keskeneräinen organisoituminen on vaikuttanut myös sosiaalihuollon palveluihin. Hyvinvointialueen asiakkailta ja työntekijöiltä saadun palautteen perusteella palveluihin hakeutuminen on vaikeutunut, eivätkä asiakkaat aina tiedät mihin ottaa yhteyttä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa henkilökunnan heikko saatavuus vaikeuttaa palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Lastensuojelun haasteena on ollut jo vuosia

sosiaalityöntekijäresurssin riittävyys. Alueellisesti tilanne on heikoin pohjoisimmalla alueella. Hoito- ja hoivahenkilökunnan saatavuus vaikuttaa ikäihmisten palveluketjuun erikoissairaanhoidon päivystyksestä terveystieteiden vuodeosastoille, palveluasumisyksiköihin ja kotihoidon toteutukseen. Tämä on tullut ilmi edellisinä vuosina ja jatkuu edelleen. Hyvinvointialue ja palveluntuottajat ovat esimerkiksi hankkineet asumispalveluihin henkilökuntaa kesäsijaisiksi ulkomailta.

Perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa hoitoon pääsy on osassa hyvinvointialuetta vaikeutunut, jolloin asukkaiden yhdenvertaisuus ei toteudu. Tämä tulee esille hoitoon pääsyn tilastoissa sekä tehdyissä kanteluissa. Psykiatriseen avohoitoon pääsy erikoissairaanhoidossa ei alueen toisen sairaalan alueella toteudu lain mukaisesti. Psykiatrisessa sairaalahoidossa nuorten osalta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ruuhkat vaikeuttavat etenkin tahdosta riippumattoman hoidon toteutusta lappilaisille. Lapin hyvinvointialue on muuttamassa nuorten osastoa siten, että siellä voidaan tarvittaessa toteuttaa hoito myös tahdosta riippumatta.

Aikuisten psykiatrisessa sairaalahoidossa on erityisten rajoitteiden käytössä tahdosta riippumattomassa sairaalahoidossa eroja alueen kahdessa sairaalassa. Hyvinvointialue ja aluehallintovirasto ovat puuttuneet asiaan. Rajoitustoimenpiteosaamisessa havaittiin puutteita erityisesti lastensuojelun sosiaalityössä ja kehitysvammahuollon julkisissa palveluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on osa yhteiskuntaa

Hyvinvointialue on aloittanut aktiivisesti hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä ehkäisevän päihdetyön rakenteiden suunnittelun ja toteutuksen. Hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspinnat ovat kehittymässä ja keskeistä yhteistyön onnistumiselle on, että hyvinvointialueelta ja kunnista löytyvät vastinparit toiminnalle.

Lapin aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 3, 13035 AVI
Puhelinvaihe: 0295 016 000
kirjaamo.lappi@avi.fi | www.avi.fi